

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PAKEITIMŲ
PROJEKTŲ DERINIMO PAŽYMA**

Suinteresuotos institucijos ir suinteresuoti asmenys, į kurių pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Suinteresuotų institucijų ir suinteresuotų asmenų pateiktos pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba tik iš dalies atsižvelgta į suinteresuotų institucijų ir suinteresuotų asmenų pateiktas pastabas ir pasiūlymus
Pavojingųjų atliekų tvarkytojų asociacija, 2026-03-10	Suprantame ir vertiname Aplinkos ministerijos siekį šiuo įstatymų paketu įgyvendinti Reglamentą (ES) 2023/1542 dėl baterijų ir baterijų atliekų. Tačiau, mūsų vertinimu, baterijų atliekų tvarkymo teisinis reguliavimas negali būti vertinamas izoliuotai nuo elektros ir elektroninės įrangos (EEĮ) atliekų tvarkymo sistemos. Praktikoje šie atliekų srautai yra glaudžiai susiję tiek jų surinkimo, tiek apskaitos, tiek finansavimo, tiek atliekų tvarkymo rinkos veikimo požiūriu, o didelė dalis baterijų patenka į rinką kaip į prietaisus ar transporto priemonės įmontuoti komponentai. Be to, tiek baterijų, tiek EEĮ atliekų tvarkymo srityje susiduriama su iš esmės tapačiomis sisteminėmis problemomis – nepakankama gamintojų ir importuotojų atsakomybe už atliekų tvarkymo užduočių nevykdymą, nelegaliu atliekų surinkimu už oficialios sistemos ribų ir dėl to nepasiekiamais realiais atliekų surinkimo bei tinkamo sutvarkymo rezultatais. Šios problemos turi ir tiesioginių saugos pasekmių – netinkamai surenkamos ar nelegaliai išardomos baterijos dažnai patenka į kitų atliekų srautus ir tampa viena iš pagrindinių gaisrų atliekų tvarkymo įrenginiuose priežasčių. Todėl, mūsų vertinimu, baterijų reglamento perkėlimas turėtų būti vertinamas sistemiškai kartu su EEĮ atliekų teisiniu reguliavimu, siekiant ne tik formaliai įgyvendinti ES teisės aktų reikalavimus, bet ir realiai mažinti gaisrų riziką, užtikrinti saugų pavojingų atliekų tvarkymą ir efektyvų vertingų žaliavų susigrąžinimą. Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, pakartotinai pateikiame pastabas dėl įstatymų projektų nuostatų, kurios, mūsų vertinimu, neužtikrina realaus gamintojų atsakomybės principo įgyvendinimo ir efektyvaus EEĮ bei baterijų atliekų tvarkymo sistemos veikimo. 1. Dėl aiškos ir neišvengiamos atsakomybės patiems EEĮ ir baterijų gamintojams ir importuotojams už kiekybinių atliekų tvarkymo užduočių nevykdymą Pakartotinai pažymime, kad teisės aktuose turi būti nustatyta aiški ir neišvengiama atsakomybė patiems EEĮ ir baterijų gamintojams ir	Neatsižvelgta. Kaip nurodėme anksčiau, reglamentas – tai tiesioginio taikymo ES teisės aktas, kuris taikomas be ES valstybių narių valdžios institucijų įsikišimo, įsigalioja vienu metu visose ES valstybėse narėse ir visi ES subjektai privalo jį vykdyti, t. y. jis turi viršenybę prieš nacionalinius teisės aktus. Skirtingai nei direktyva, reglamentas nepalieka laisvės valstybėms narėms pasirinkti jo įgyvendinimo priemonių. Vadovaujantis Reglamento (ES) 2023/1542 preambulės 10 punktu, direktyva 2006/66/EB pakeista reglamentu, norint, kad numatomi viso baterijos gyvavimo ciklo tikslai būtų pasiekti viena teisine priemone, kartu išvengiant prekybos kliūčių ir konkurencijos iškraipymo ir išlaikant vidaus rinkos vientisumą, ir taisyklės, kuriomis nustatomi baterijoms taikomi reikalavimai, būtų vienodai taikomos visiems ekonominės veiklos vykdytojams visoje ES, nepaliekant galimybių skirtingai jas įgyvendinti valstybėse narėse. Be to, Reglamento (ES) 2023/1542 preambulės 95 punkte numatytas šio reglamento tikslas – nustatyti suderintas visose ES valstybėse narėse vienodai taikomas taisyklės įgyvendinant didesnę gamintojo atsakomybę už baterijas: „(95) siekiant užtikrinti, kad gamintojams ir kitiems ekonominės veiklos vykdytojams visose valstybėse narėse būtų taikomos vienodos taisyklės įgyvendinant didesnę gamintojo atsakomybę už baterijas, ir užtikrinti aukštą žmonių

importuotojams už kiekybinių atliekų tvarkymo užduočių nevykdymą. Turi būti numatyta atsakomybė ir licencijuotoms organizacijoms, tačiau tokia atsakomybė neturi sudaryti galimybės EEĮ ir baterijų gamintojams ir importuotojams išvengti atsakomybės, kaip yra dabar. Mūsų vertinimu, Ministerijos pakartotinai pateiktuose projektuose ši problema iš esmės neišspręsta. Aplinkos apsaugos įstatymo (toliau – AAĮ) projekte nustatoma atsakomybė daugiausia už apskaitos, ataskaitų teikimo, registracijos, ženklinimo, informavimo ir kitų procedūrinių ar organizacinių pareigų nevykdymą. Tačiau projekte neatsiranda aiški ir nuosekli gamintojų ir importuotojų atsakomybės sistema už pačių EEĮ ar baterijų atliekų tvarkymo užduočių neįvykdymą. Tai matyti iš AAĮ projekto 94–100 straipsnių pakeitimų logikos, kuri daugiausia orientuota į registracijos, apskaitos, ženklinimo ir informavimo reikalavimų pažeidimus. Pažymėtina ir tai, kad ministerijos aiškinamajame rašte nurodoma, jog AAĮ ir Administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) projektų tikslas yra nustatyti ir konsoliduoti atsakomybę už Reglamente (ES) 2023/1542 nustatytų reikalavimų baterijų gamintojams ir importuotojams bei baterijų atliekų tvarkymo srityje nevykdymą. Tačiau kartu Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo (toliau - MATĮ) projekto tikslas įvardijamas kaip atsisakymas taikyti mokestį už aplinkos teršimą baterijoms kaip ekonominę priemonę. Mūsų vertinimu, tokiu būdu atsisakoma vienos iš svarbiausių ekonominių priemonių, kuri iki šiol veikė kaip realus atliekų tvarkymo pareigų vykdymo užtikrinimo mechanizmas. Be to, ministerija aiškinamajame rašte pažymi, kad projekte numatytos sankcijos už baterijų reglamento reikalavimų nevykdymą yra pakankamai reikšmingos ir atgrasios, todėl turėtų užtikrinti tinkamą gamintojų ir importuotojų pareigų vykdymą. Tačiau pažymėtina, kad vien sankcijų dydis savaime neužtikrina veiksmingo reguliavimo, jei nėra aiškiai apibrėžtos atsakomybės sistemos už atliekų tvarkymo rezultatų nepasiekimą. Praktika rodo, kad atliekų tvarkymo sistemose lemiamą reikšmę turi ne tik sankcijų griežtumas, bet ir aiški, nuosekli bei iš anksto prognozuojama atsakomybės struktūra, kuri skatina gamintojus ir importuotojus realiai finansuoti atliekų tvarkymą ir užtikrinti nustatytų užduočių įvykdymą. Tai patvirtina ir Lietuvos praktika EEĮ atliekų tvarkymo srityje, kur sankcijų organizacijoms egzistavimas pats savaime neužtikrina užduočių įvykdymo. Ankstesniame bendrame rinkos dalyvių rašte pagrįstai pažymėta, kad atsakomybė už kiekybinių EEĮ atliekų tvarkymo užduočių įvykdymą jau daugiau kaip 10 metų yra nustatyta organizacijoms, tačiau praktiškai nuo pat pradžių šios užduotys nėra tinkamai vykdomos, o pastaraisiais metais tinkamai sutvarkomų atliekų kiekis net mažėja. Esmė ta, kad organizacijų nariai ir valdytojai –	sveikatos ir aplinkos apsaugos visoje Sąjungoje lygi, yra būtinos suderintos atliekų tvarkymo taisyklės“. Reglamento (ES) 2023/1542 58 straipsnio 7 dalis numato gamintojo atsakomybę perimančioms organizacijoms imperatyvią pareigą teikti finansines garantijas, skirtas padengti atliekų tvarkymo išlaidas, jei organizacija nevykdytų didesnės atsakomybės pareigų ar taptų nemoki, ar būtų likviduota. Reglamento (ES) 2023/1542 69 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatyta, kad nustačius, kad gamintojo atsakomybę perimanti organizacija neįvykdė baterijų atliekų surinkimo užduočių, jos prašoma imtis taisomųjų veiksmų, o ne, pvz., naikinamas jai išduotos licencijos galiojimas. Dėl atsakomybės už užduočių neįvykdymą padalijimo tarp organizacijos ir jai pareigas pavedusių gamintojų Atsižvelgus į suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus, pakartotinai pateiktame derinti ATĮ projekte atsakomybė jau buvo padalinta: ATĮ 34¹⁷ straipsnio 7 dalyje numatyta, kad nustačius, kad gamintojo atsakomybę perimanti organizacija neįvykdė baterijų atliekų surinkimo užduočių, jai pareigas ataskaitiniu laikotarpiu pavedusiems gamintojams skiriamos baudos, o organizacijai – išpėjimas apie galimą licencijos galiojimo panaikinimą ir reikalavimas parengti taisomųjų veiksmų planą. Jei surinkimo užduočių organizacija nepasieks ir kitais metais – jai gali būti panaikintas licencijos galiojimas. Organizacijai panaikinus licenciją, jai pareigas pavedusiems gamintojams grės jų registracijos panaikinimas Gamintojų ir importuotojų sąvade. Panaikinus gamintojo registraciją, jis negalės Lietuvos rinkai tiekti baterijų. Dėl mokesčio už aplinkos teršimą taikymo neįvykdžius baterijų atliekų surinkimo užduočių Kaip minėjome anksčiau ir nurodyta aiškinamajame rašte, Reglamento (ES) 2023/1542 preambulės 138 punkte nurodyta, kad nustatant sankcijas už reglamento pažeidimus, svarbu deramai atsižvelgti į pažeidimo pobūdį, sunkumą, mastą, tyčinį pobūdį ir pasikartojamumą, taip pat į atsakingu laikomo fizinio ar juridinio asmens bendradarbiavimo su kompetentinga institucija lygį. Atsižvelgiant į tai, akivaizdu, kad mokesčio už

	gamintojai ir importuotojai – yra finansiškai suinteresuoti nevykdyti EEĮ atliekų tvarkymo užduočių, nes realios tiesioginės atsakomybės jie neturi, o organizacija šiuo atveju faktiškai veikia kaip priedanga pareigų nevykdančiam verslui. Tokia išvada pagrįsta ilgalaikė Lietuvos praktika, o ne vien teoriniu vertinimu. Taip pat išlieka aktualūs mūsų ankstesni argumentai, kad: - nors Atliekų tvarkymo įstatymas numato galimybę organizaciją įspėti, stabdyti ar panaikinti jos licenciją, praktikoje šios priemonės ne visada užtikrina atliekų tvarkymo užduočių įvykdymą; - nors organizacija privalo turėti garantiją ar laidavimo draudimo sutartį, praktikoje nevykdant užduočių iš šių užtikrinimo priemonių ne visais atvejais buvo užtikrintas reikalingas atliekų tvarkymo finansavimas; - pernelyg didelių baudų nustatymas vien organizacijai gali neduoti siekiamo rezultato, nes reali pasekmė gali būti organizacijos bankrotas ar licencijos netekimas, tačiau tai savaime neužtikrina atliekų tvarkymo užduočių įvykdymo. Atsižvelgiant į tai, siūlome atsakomybę objektyviai padalinti tarp organizacijos bei gamintojų ir importuotojų, atsižvelgiant į faktines užduočių neįvykdymo priežastis. Jei atliekų tvarkymo užduotys neįvykdomos dėl to, kad gamintojai ir importuotojai nefinansavo ar neorganizavo atliekų tvarkymo sistemos, atsakomybė turi tekti patiems gamintojams ir importuotojams. Tuo tarpu tais atvejais, kai užduotys neįvykdomos dėl organizacijos veiklos, pavyzdžiui, panaikinus atliekų sutvarkymą įrodančius dokumentus, atsakomybė turi būti taikoma organizacijai ir jos vadovui. Toks atsakomybės paskirstymo modelis leistų išvengti situacijų, kai už tą patį pažeidimą nepagrįstai baudžiami pareigas tinkamai vykdę gamintojai ir importuotojai. 2. Dėl galimybės neįvykdžius kiekybinių EEĮ ir baterijų atliekų tvarkymo užduočių savanoriškai sumokėti ekonominę sankciją Pakartotinai pažymime, kad neįvykdžius kiekybinių EEĮ ir baterijų atliekų tvarkymo užduočių gamintojams ir importuotojams turi būti sudaryta galimybė pirmiausia patiems savanoriškai sumokėti mokestį už aplinkos teršimą arba kitokią ekonominę sankciją, o to nepadarius taikyti kontrolės priemonės ir didesnes ekonomines sankcijas. Šis siūlymas buvo aiškiai išdėstytas ankstesniame rinkos dalyvių rašte. Savanoriškas ekonominės sankcijos sumokėjimo mechanizmas yra teisiškai pagrįstas ir praktiškai įgyvendinamas, nes analogiškas modelis šiuo metu taikomas pakuočių ir apmokestinamųjų gaminių gamintojų ir importuotojų pareigų vykdymo sistemoje. Atliekų tvarkymo užduočių neįvykdę pakuočių ir apmokestinamųjų gaminių gamintojai ir importuotojai gali patys savanoriškai sumokėti mokestį už aplinkos	aplinkos teršimą taikymas už Reglamente (ES) 2023/1542 nustatytų baterijų atliekų surinkimo užduočių neįvykdymą neatitiktų Reglamento (ES) 2023/1542 preambulėje nurodyto sankcijų nustatymo principo. Dėl nacionalinių baterijų atliekų tvarkymo užduočių nustatymo Kaip minėjome ankstesniuose pasitarimuose ir nurodyta aiškinamajame rašte, Aplinkos ministerija darbo tvarka kreipėsi į Europos Komisiją klausdama, ar Lietuva gali nustatyti nacionalines surinkimo užduotis pramoninėms, automobilių ir elektrinių transporto priemonių baterijoms. Darbo tvarka atsakydama Europos Komisija pažymėjo, kad Reglamento (ES) 2023/1542 61 straipsnio 1 dalimi minėtų kategorijų baterijų atveju nustatyta 100 proc. surinkimo / priėmimo užduotis – priimti visas šių kategorijų baterijų atliekas ir užtikrinti, kad visos tokių baterijų atliekos būtų surenkamos atskirai; šios nuostatos yra visiškai harmonizuotos ir valstybės narės negali nuo jų nukrypti; kitais žodžiais tariant, valstybėms narėms negalima nustatyti nacionalinių tikslų automobilių, elektrinių transporto priemonių, pramoninių baterijų surinkimui. Europos komisijos darbo tvarka pateiktos nuomonės kopija pasidalijome ir su asociacija. Dėl reikalavimų baterijų paskirties keitimo, perdavimo ir remonto veiklas vykdančioms asmenims Kaip minėta anksčiau, vadovaujantis Reglamento (ES) 2023/1542 38 straipsnio 11 dalimi, ekonominės veiklos vykdytojas, kuris atlieka baterijų paruošimą pakartotiniam naudojimui, paruošimą paskirties keitimui, paskirties keitimą arba perdarymą, ir pateikia rinkai arba pradeda naudoti bateriją, su kuria buvo atlikta kuri nors iš tų operacijų, laikomi fiziniais gamintojais. Vadinasi, tokie veiklos vykdytojai, kaip fiziniai baterijų gamintojai, privalės vykdyti jų patiekiamų rinkai baterijų, su kuriomis atlikta paruošimo naudoti pakartotinai ar paskirties keitimui, paskirties keitimo ar perdavimo operacija, atitikties vertinimo procedūras ir įrodyti, kad tos baterijos atitinka reglamente baterijoms nustatytus reikalavimus, užpildyti ES atitikties deklaraciją. Atitikties vertinimą atliks nepriklausomos trečiosios šalys – notifikuotos

	teršimą. Be to, toks mechanizmas yra svarbus ir valstybinei aplinkos apsaugos kontrolės sistemai, nes leidžia išvengti daugybės individualių patikrinimų ir mažina administracinę naštą tiek kontrolės institucijoms, tiek verslui. Į šią pastabą ministerijos pakete neatsižvelgta. Priešingai, MATĮ projektu siūloma iš viso panaikinti baterijų apmokestinimą – pripažinti netekusiais galios MATĮ 3 priedo 3 ir 4 punktus bei 9 priedo 2 punktą, t. y. išimti baterijas ir akumuliatorius iš mokesčio objekto. Ministerijos aiškinamajame nurodoma – MATĮ projekto tikslas yra atsisakyti mokesčio už aplinkos teršimą kaip ekonominės priemonės, taikymo baterijoms. Toks sprendimas, mūsų vertinimu, yra netinkamas. Jis ne tik panaikina šiuo metu veikiančios sistemos ekonominį spaudimą vykdyti atliekų tvarkymo užduotis, bet ir nesukuria jokio lygiavėrio, praktiškai veikiančio pakaitinio mechanizmo, kuris užtikrintų, kad gamintojai ir importuotojai realiai finansuotų baterijų atliekų surinkimą ir sutvarkymą. Mūsų vertinimu, siekiant užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos veikimą, teisės aktuose turi būti nustatyta aiški ekonominė atsakomybės priemonė tais atvejais, kai gamintojai ar importuotojai neįvykdo jiems nustatytų atliekų tvarkymo užduočių. Priešingu atveju susidaro situacija, kai panaikinama iki šiol veikusi ekonominė atsakomybės priemonė, tačiau tuo pačiu nėra sukuriamas kitas aiškus ir praktiškai veikiantis mechanizmas, kuris užtikrintų realų atliekų tvarkymo užduočių įvykdymą. 3. Dėl kiekybinių atliekų tvarkymo užduočių visoms baterijų kategorijoms Pakartotinai siūlome nustatyti kiekybines baterijų atliekų tvarkymo užduotis visoms baterijų kategorijoms, pradedant 2026 metais ir kasmet jas nuosekliai didinti. Taip pat siūlome nustatyti, kad baterijų gamintojai ir importuotojai privalo organizuoti visų susidarančių baterijų atliekų tvarkymą pagal baterijų kategorijas, tačiau privalo surinkti ne mažesnę negu nustatytą procentą baterijų atliekų kiekvienais metais, skaičiuojant nuo per metus Lietuvos Respublikos rinkai pateikto baterijų kiekio. Tik tokiu būdu galima užtikrinti aukštą visų kategorijų baterijų atliekų surinkimo lygį ir tinkamą jų sutvarkymą. Kaip pažymėjome anksčiau, Reglamentas (ES) 2023/1542 nustato tam tikrų kategorijų baterijų atliekų priėmimo ir surinkimo reikalavimus bei įpareigoja sukurti baterijų atliekų priėmimo ir surinkimo sistemas. Tačiau šios nuostatos savaime neriboja valstybių narių galimybės nacionaliniu lygmeniu nustatyti papildomas kiekybines atliekų surinkimo užduotis, jeigu tokie sprendimai neprieštarauja reglamento tikslams ir padeda užtikrinti aukštesnį baterijų atliekų surinkimo ir sutvarkymo lygį. Atkreipiame dėmesį, kad mažųjų transporto priemonių baterijoms Reglamente nustatytos surinkimo tikslinės normos įsigalioja etapais.	atitikties vertinimo įstaigos, kurios išduos atitikties vertinimo sertifikatus tik tokioms baterijoms, kurios atitiks reglamente baterijoms nustatytus reikalavimus (įskaitant eksploatacinių savybių ir patvarumo reikalavimus), taip pat atliks atitikties stebėseną ir nustatę, kad reikalavimų nebesilaikoma, pareikalaus, kad minėti ekonominės veiklos vykdytojai imtųsi tinkamų taisomųjų veiksmų. Jei nurodytų taisomųjų veiksmų nesiimama arba jie nedaro reikiamo poveikio, atitikties vertinimo įstaiga atitinkamai apriboja, laikinai sustabdo arba panaikina patvirtinimo, kad tos baterijos atitinka reikalavimus, galiojimą ir apie tai informuoja notifikuojančiąją instituciją. Įrodymus, kad jų rinkai tiekiamos baterijos atitinka reglamente nustatytus reikalavimus minėti veiklos vykdytojai paprašius turės pateikti ir nacionalinėms rinkos priežiūros institucijoms – Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai ir Lietuvos transporto saugos administracijai (elektrinių transporto priemonių baterijų atveju). Reglamento 73 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad baterijų turėtojas turės kompetentingai institucijai pateikti įrodymus: 1) dėl valstybėje narėje atlikto baterijos būklės įvertinimo ar būklės bandymo (dokumento, kuriuo patvirtinamos baterijos eksploatacinės savybės, reikalingos jos naudojimui po paruošimo pakartotiniam panaudojimui ar paruošimo paskirties keitimui, kopija); 2) dėl baterijos, kuri buvo paruošta pakartotiniam naudojimui arba paruošta paskirties keitimui, tolesnio naudojimo (sąskaita faktūra arba sutartis dėl tokios baterijos pardavimo ar nuosavybės teisių perdavimo); 3) kad baterijos yra tinkamai apsaugotos nuo galimos žalos jas vežant, pakraunant ir iškraunant, be kita ko, užtikrinamas pakankamas jų supakavimas ir tinkamas krovinio sukrovimas. To paties straipsnio 4 dalimi, Komisijai suteikti įgaliojimai priimti įgyvendinimo aktą, kuriuo nustatomi išsamūs techniniai ir patikros reikalavimai, kuriuos mažųjų transporto priemonių baterijų atliekos, pramoninių baterijų atliekos arba

Todėl 2026–2027 metais nesant tarpinių nacionalinių tikslų faktiškai nėra aiškos ir pakankamos prievolės finansuoti tokių baterijų atliekų surinkimą ir sutvarkymą. Nuoseklus nacionalinių tikslų nustatymas pereinamuoju laikotarpiu leistų užtikrinti stabilų baterijų atliekų surinkimo sistemos veikimą ir tinkamą finansavimą. Taip pat praktikoje pastebima automobilių, pramoninių ir elektrinių transporto priemonių baterijų atliekų nelegalaus supirkimo ir išardymo rizika. Tokiais atvejais iš baterijų paimamos veikiančios celės, o likusios baterijų dalys pašalinamos kitų atliekų srautuose. Tokia praktika mažina oficialios atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą ir didina gaisrų riziką atliekų tvarkymo įrenginiuose. Į šią pastabą ministerijos pakete neatsižvelgta. Ministerijos aiškinamajame rašte teigiama, kad pagal Europos Komisijos pateiktą poziciją valstybėms narėms negalima nustatyti nacionalinių užduočių automobilių, elektrinių transporto priemonių ir pramoninių baterijų atliekų surinkimui, nes Reglamento (ES) 2023/1542 61 straipsnio 1 dalis esą nustato visiškai harmonizuotą 100 proc. priėmimo ir surinkimo modelį. Tačiau toks aiškinimas, mūsų vertinimu, nepaneigia poreikio nacionalinių lygmeniu nustatyti realiai veikiančius, pamatuojamus ir kontroliuojamus rodiklius ar tarpinius tikslus, kurie užtikrintų ne vien formalų baterijų atliekų priėmimo pareigos egzistavimą, bet ir faktinį baterijų atliekų surinkimą bei tinkamą jų sutvarkymą.	elektrinių transporto priemonių baterijų atliekos turi atitikti, kad nebebūtų laikomos atliekomis. Dėl atsakomybės už neteisėtą EEĮ ir baterijų atliekų supirkimą Metallų laužo ir atliekų supirkimo tvarką ir draudžiamų supirkti metallų laužo ir atliekų sąrašą tvirtina ekonomikos ir inovacijų ministras. Pagal ekonomikos ir inovacijų ministro 2010 m. rugsėjo 6 d. įsakymu Nr. 4-678 patvirtinto draudžiamų supirkti netauriųjų metallų laužo ir atliekų sąrašą įtraukti išardytų akumuliatorių elektrodai, EEĮ sudedamosios metalinės dalys ir metaliniai komplektavimo gaminiai, nešiojamųjų baterijų ir akumuliatorių atliekos. Vadovaujantis minėto sąrašo 5 ir 6 punktais, nurodytas EEĮ dalis ir komplektavimo gaminius galima supirkti tik iš juridinių ir individualia veikla besiverčiančių fizinių asmenų, kurių ūkinėje veikloje susidaro šios dalys ir komplektavimo gaminiai, jeigu šie asmenys pateikia dokumentus, įrodančius šių dalių ir komplektavimo gaminių susidarymą jų vykdomoje ūkinėje veikloje, o nešiojamųjų baterijų ir akumuliatorių atliekas – tik iš juridinių ir individualia veikla besiverčiančių fizinių asmenų, kurių ūkinėje veikloje susidaro šie daiktai, jeigu šie asmenys pateikia dokumentus, įrodančius šių daiktų susidarymą jų vykdomoje ūkinėje veikloje, taip pat iš fizinių asmenų, jeigu jie pateikia dokumentus, įrodančius, kad daiktai priklauso jiems nuosavybės teise. Atsakomybė už neteisėtą EEĮ ir baterijų atliekų supirkimą nustatyta ANK 143 straipsnyje: netauriųjų metallų laužo ir atliekų, įtrauktų į draudžiamų supirkti netauriųjų metallų laužo ir atliekų sąrašą, supirkimas ar netauriųjų metallų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo tvarkos pažeidimas užtraukia baudą nuo 720 iki 1950 eurų, taip pat gali būti skiriamas netauriųjų metallų laužo ir atliekų konfiskavimas. Dėl siūlomų EEĮ reglamentavimo pakeitimų Kaip nurodyta aukščiau, siūlomi keitimai dėl elektros ir elektroninės įrangos (toliau – EEĮ) apmokestinimo, naujų užduočių nustatymo ir pan. neįtraukiami į parengtus įstatymų projektus, nes šie siūlymai nesusiję su įstatymų keitimo tikslais
4. Dėl realios EEĮ atliekų tvarkymo padėties ir neteisingo problemos priežasčių vertinimo Ankstesniame rinkos dalyvių rašte buvo išsamiai paaiškinta, kad ministerijos argumentas dėl netikslaus EEĮ atliekų surinkimo užduoties nepasiekimo lygio skaičiavimo nėra pakankamas paneigti realią problemą. Tvarkytojų rašte nurodytas galimas Lietuvos Respublikos vidaus rinkai per metus patiekiamas EEĮ kiekis – apie 90 tūkst. tonų, o tinkamai, pagal privalomą standartą LST EN 50625, sutvarkytas EEĮ atliekų kiekis, kurio tvarkymą finansavo EEĮ gamintojai ir importuotojai, 2024 metais sudarė 21,7 tūkst. tonų. Vertinant šiuos duomenis buvo konstatuota, kad Lietuvoje per metus realiai tinkamai sutvarkoma mažiau nei 25 procentai EEĮ atliekų. Mūsų vertinimu, ši problema kyla ne dėl tų priežasčių, kurias įvardija ministerija, o pirmiausia dėl to, kad EEĮ gamintojai ir importuotojai realiai neturi pakankamos tiesioginės atsakomybės už jiems nustatytų pareigų nevykdymą. Be to, praktikoje pastebima, kad dalis metallo supirkėjų neteisėtai ir faktiškai nebaudžiami priima EEĮ atliekas, ypač stambiają buitinę techniką, kurios vėliau patenka už oficialios atliekų tvarkymo sistemos ribų. Pažymėtina, kad ši praktika yra svarbi vertinant ir siūlomą	

	baterijų atliekų tvarkymo reguliavimą. Jei baterijų srityje būtų taikomas analogiškas atsakomybės modelis, kai pagrindinė atsakomybė už užduočių vykdymą tenka organizacijoms, o gamintojai ir importuotojai neturi tiesioginės atsakomybės už galutinį atliekų tvarkymo rezultatą, kyla reali rizika, kad baterijų atliekų tvarkymo sistema ateityje susidurs su analogiškais problemomis. 5. Dėl atskirų EEĮ kategorijų ir užduočių elektroninėms cigaretėms bei fotovoltinėms plokštėms Pakartotinai siūlome nustatyti atskiras EEĮ kategorijas (subkategorijas) ir užduotis elektroninėms cigaretėms ir fotovoltinėms plokštėms. Elektroninės cigaretės dabar yra priskirtos 5 EEĮ kategorijai, o fotovoltinės plokštės – 4 kategorijai, todėl bendros kategorijos užduotys praktiškai gali būti įvykdomos finansuojant pigiau surenkamas ir tvarkomas atliekas, neskatinant atskiro šių probleminių srautų surinkimo ir tvarkymo. Ankstesniame rašte pagrįstai pažymėta, kad elektroninių cigarečių atliekų surinkimas ir tvarkymas kainuoja žymiai brangiau nei daugumos kitų smulkios įrangos gaminių, todėl jų atskiras surinkimas realiai nėra finansuojamas, o fotovoltinių plokščių atveju pagrindinis atliekų kiekis susidarys tik po 10–15 metų, todėl dabartinis bendras užduoties lygis šiam srautui nėra realistiškas. Į šią pastabą ministerijos pakete taip pat nėra aiškiai atsižvelgta. Galutiniame ministerijos pateiktame projektų pakete nėra įtvirtintas aiškus atskirų užduočių modelis elektroninių cigarečių ir fotovoltinių plokščių atliekų srautams, todėl šių specifinių atliekų surinkimas ir tvarkymas ir toliau iš esmės lieka priklausomas nuo bendrų kategorijų užduočių vykdymo. Toks modelis nesudaro pakankamų paskatų organizuoti atskirą šių atliekų surinkimą ir gali lemti situaciją, kai šių srautų atliekos ir toliau nepatenka į oficialią atliekų tvarkymo sistemą. 6. Dėl aiškių ir pagrįstų reikalavimų EEĮ ir baterijų atliekų tvarkytojams dėl šių atliekų surinkimo ir neišvengiamos atsakomybės Pakartotinai siūlome teisės aktuose nustatyti aiškius ir pagrįstus reikalavimus EEĮ ir baterijų atliekų tvarkytojams dėl šių atliekų surinkimo bei numatyti realią ir neišvengiamą atsakomybę už neteisėtą šių atliekų surinkimą. Mūsų vertinimu, turi būti aiškiai nustatyta, kad EEĮ ir baterijų atliekas iš fizinių asmenų gali surinkti tik atliekų tvarkytojai, kurie turi sutartis su savivaldybe arba licencijuota gamintojų ir importuotojų organizacija. Taip pat būtina nustatyti realią administracinę atsakomybę už neteisėtą buityje naudojamos EEĮ surinkimą ir sudaryti prielaidas efektyviai užkirsti kelią stambios EEĮ atliekų surinkimui metalo supirkimo aikštelėse, kai tokios atliekos patenka už oficialios atliekų tvarkymo sistemos ribų.	– Reglamento (ES) 2023/1542, Reglamento (ES) 2024/1157 ir direktyvos (ES) 2024/884 įgyvendinimu. Be to, šiuo metu netikslinga keisti EEĮ atliekų tvarkymo teisinį reguliavimą, nes Europos Komisija suplanavusi 2026 m. III ketvirtį pateikti teisėkūros pasiūlymą keisti didesnės gamintojo atsakomybės reikalavimus ir Direktyvą 2012/19/ES dėl EEĮ atliekų, taip pat siūlymus ir dėl EEĮ užduočių, ir dėl jų skaičiavimo metodikos. Todėl tikslinga sulaukti minėtų pasiūlymų ir tik tada inicijuoti nacionalinių teisės aktų pakeitimus.

	Ministerijos pakete į šią pastabą atsižvelgta tik iš dalies. Vertiname, kad ATĮ projekte paliekama nuostata dėl savivaldybių organizuojamų sistemų pareigos neatsisakyti priimti baterijų atliekų iš gyventojų, tačiau ši nuostata iš esmės sprendžia tik baterijų atliekų priėmimo prieinamumo klausimą ir neišsprendžia neteisėto EEĮ ir baterijų atliekų surinkimo už oficialios sistemos ribų problemos. Taip pat nėra sukuriamas pakankamai veiksmingas prevencinis mechanizmas, kuris realiai ribotų nelegalų atliekų surinkimą ir užtikrintų, kad tokios atliekos patektų į oficialią atliekų tvarkymo sistemą. 7. Dėl reikalavimų pramoninių, elektromobilių ir mažųjų transporto priemonių baterijų paskirties keitimo, perdarymo ir remonto veiklas vykdančiams asmenims Pakartotinai pažymime, kad teisės aktuose turėtų būti nustatyti minimalūs ir aiškūs reikalavimai asmenims, vykdančioms pramoninių, elektrinių transporto priemonių ir mažųjų transporto priemonių baterijų paskirties keitimo, perdarymo ar remonto veiklas. Šiuo metu nacionaliniuose teisės aktuose tokie reikalavimai nėra aiškiai apibrėžti, nors šių veiklų mastas rinkoje sparčiai didėja. Baterijų paskirties keitimo, perdarymo ar remonto veikla yra susijusi su aukštos įtampos energijos kaupimo įrenginiais ir gali kelti reikšmingą saugos, aplinkos apsaugos ir atliekų apskaitos riziką, jeigu tokia veikla vykdoma nesilaikant minimalių techninių ir organizacinių reikalavimų. Be to, tokios veiklos gali turėti tiesioginę įtaką baterijų atliekų susidarymui ir jų patekimui į oficialią atliekų tvarkymo sistemą. Todėl, mūsų vertinimu, teisės aktuose turėtų būti nustatyti bent minimalūs reikalavimai tokią veiklą vykdančioms subjektams, įskaitant veiklos registravimo, saugos, atliekų apskaitos ir atsekamumo reikalavimus. Apibendrinant pažymime šiuos esminius aspektus: 1) teisės aktuose turėtų būti nustatyta aiški ir neišvengiama pačių EEĮ ir baterijų gamintojų bei importuotojų atsakomybė už atliekų tvarkymo užduočių neįvykdymą, užtikrinant, kad atsakomybė už galutinį atliekų tvarkymo rezultatą negalėtų būti faktiškai perkeliama tik licencijuotoms organizacijoms; 2) turėtų būti išlaikyta arba sukurta lygiavertė ekonominė atsakomybės priemonė (pvz., mokestis už aplinkos teršimą), užtikrinanti realų atliekų tvarkymo finansavimą tais atvejais, kai užduotys neįvykdomos; 3) baterijų atliekų tvarkymo sistemoje būtina užtikrinti realiai veikiančius ir pamatuojamus surinkimo bei tolesnio atliekų tvarkymo (paruošimo pakartotiniam naudojimui, perdirbimo ir pan.) rodiklius visoms baterijų kategorijoms, siekiant išvengti situacijų, kai pareigos egzistuoja tik formaliai;	

	4) būtina spręsti nelegalaus EEĮ ir baterijų atliekų surinkimo už oficialios sistemos ribų problemą, kuri daro reikšmingą įtaką tiek atliekų surinkimo rezultatams, tiek saugai; 5) tikslinga numatyti aiškesnį reguliavimą specifiniams atliekų srautams (pvz., elektroninėms cigaretėms, fotovoltinėms plokštėms) bei veikloms, susijusioms su baterijų paskirties keitimu, perdarymu ar remontu	
Gamintojų ir Importuotojų Asociacija, 2026-03-09 Nr. 20260309/2	Taip pat teikiame bendrą poziciją dėl viso teisės akto projekto paketo. Asociacija praktiškai įgyvendindama teisės aktų reikalavimus susiduria su šiais pagrindiniais iššūkiais ir pasekmėmis, kurioms lemiamą įtaką daro teisinis reglamentavimas: 1. Organizuojant visų kategorijų baterijų atliekų tvarkymą, labai svarbus yra pareigų aiškus ir jų vykdymo apimtys. Bendraujant su Asociacijos nariais, kaip pagrindinė problema iškeliama konkuruojančio verslo gaminių atliekų tvarkymo pareigų nevykdymas ir dėl to įgaunamas konkurencinis pranašumas. Dalis verslo nevykdo pareigų dėl to, kad nėra neišvengiamos atsakomybės ir aiškių pareigų. Kaip rodo praktika, jeigu nėra aiškių kiekybinių užduočių ir neišvengiamos atsakomybės, tada visa rinka priversta labiau veikti formaliai, o ne būti orientuota į rezultatą. Pasekmės – efektyviai nesutvarkomos baterijų atliekos, prarandamos žaliavos, didėja gaisrų, aplinkos taršos rizika, iškraipoma konkurencinė aplinka; 2. Aplinkos apsaugos departamentas neturi pajėgumų (nėra nustatyta efektyvios, atgrasančios atsakomybės pareigų nevykdantiems asmenims) užtikrinti pareigų vykdymo. Pasekmė – neužtikrinama atsakomybė ir pareigų vykdymas; 3. Organizacija daug lėšų skiria garantijai, kuri yra neefektyvi ir neduoda realios naudos. Pasekmė – neefektyviai naudojamos lėšos, kurios galėtų būti nukreiptos į atliekų tvarkymą. 4. Baterijų reglamentas, kuris taikomas tiesiogiai, nustato reikalavimus baterijų ir baterijų atliekų tvarkymo rinkai, tačiau manome, kad svarbu papildomai nustatyti Lietuvos rinkai tinkančius ir Baterijų reglamentui neprieštaraujančius reikalavimus. Siūlome, šiuo paketu keičiamuose LR atliekų tvarkymo įstatymo ir LR mokesčio už aplinkos teršimą įstatymų pakeitimuose nustatyti: 1. Kiekybines baterijų atliekų perdirbimo ar kitokio naudojimo užduotis visoms baterijų kategorijoms, kurios būtų minimalios ir lengvai pasiekiamos rinkos dalyviams, jas po truputį kasmet didinant. Baterijų reglamente yra nustatytos metinės surinkimo normos nešiojamosioms ir mažųjų transporto priemonių baterijoms, todėl nacionalinių perdirbimo ar kitokio naudojimo užduočių nustatymas, atsižvelgiant į einamaisiais metais LR vidaus rinkai patiektą kiekį, neprieštarautų Baterijų	Neatsižvelgta. Kaip minėjome ankstesniuose pasitarimuose ir nurodyta aiškinamajame rašte, Aplinkos ministerija darbo tvarka kreipėsi į Europos Komisiją klausdama, ar Lietuva gali nustatyti nacionalines surinkimo užduotis pramoninėms, automobilių ir elektrinių transporto priemonių baterijoms. Darbo tvarka atsakydama Europos Komisija pažymėjo, kad Reglamento (ES) 2023/1542 61 straipsnio 1 dalimi minėtų kategorijų baterijų atveju nustatyta 100 proc. surinkimo / priėmimo užduotis – priimti visas šių kategorijų baterijų atliekas ir užtikrinti, kad visos tokių baterijų atliekos būtų surenkamos atskirai; šios nuostatos yra visiškai harmonizuotos ir valstybės narės negali nuo jų nukrypti; kitais žodžiais tariant, valstybėms narėms negalima nustatyti nacionalinių tikslų automobilių, elektrinių transporto priemonių, pramoninių baterijų surinkimui. Europos komisijos darbo tvarka pateiktos nuomonės kopija pasidalijome ir su asociacija. Kaip minėjome anksčiau ir nurodyta aiškinamajame rašte, Reglamento (ES) 2023/1542 preambulės 138 punkte nurodyta, kad nustatant sankcijas už reglamento pažeidimus, svarbu deramai atsižvelgti į pažeidimo pobūdį, sunkumą, mastą, tyčinį pobūdį ir pasikartojamumą, taip pat į atsakingu laikomo fizinio ar juridinio asmens bendradarbiavimo su kompetentinga institucija lygį. Atsižvelgiant į tai, akivaizdu, kad mokesčio už aplinkos teršimą taikymas už Reglamente (ES) 2023/1542 nustatytų baterijų atliekų surinkimo užduočių neįvykdymą neatitiktų Reglamento (ES) 2023/1542 preambulėje nurodyto sankcijų nustatymo principo.

	reglamentui. Toks sprendimas priverstų rinką veikti efektyviai, sukuriant gerą konkurencinę aplinką ir iš esmės neturėtų įtakos pareigas vykdančių gamintojų ir importuotojų išlaidoms aplinkos atliekų tvarkymui. Neįvykdžius kiekybinių užduočių Organizacija moka mokestį už teršimą baterijų atliekomis, to nepadarius Organizacijai ši mokestį moka gamintojai ir importuotojai. Taip, be didelės administracinės naštos gali būti užtikrinamas pareigų vykdymas; 2. Atsakomybę užtikrinus per mokestį už aplinkos teršimą stipriai sumažės kontrolės poreikio apimtys, nes labai sumažės pareigų nevykdančių gamintojų ir importuotojų; 3. Kiekybinių užduočių vykdymą užtikrinant per mokestį už aplinkos teršimą būtų galima stipriai sumažinti garantijos sumą, kurios Organizacijos turėtų užtikrinti kokybinių užduočių įgyvendinimą (baterijų priėmimo vietų eksploatavimą ir pan.). 4. Nustatyti minimalius reikalavimus visų kategorijų baterijų atliekų priėmimo vietoms (kiek, kokių, kur ir kaip baterijų priėmimo vietų turi būti eksploatuojama Lietuvoje, atsižvelgiant į gyventojų tankį ir pan.). Kaip rodo praktika aiškūs, nepertekliniai, reikalavimai ir neišvengiama atsakomybė visada duoda gerus rezultatus. 5. Suprantame, kad Baterijų reglamento reikalavimai yra taikomi tiesiogiai, bet papildomais, nekainuojančiais Baterijų reglamentui neprieštaraujančiais, efektyviais ir sąžiningam verslui papildomai reikalavimais galima pasiekti geresnius rezultatus.	
VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“, 2026-03-09, Nr. 20260309/3	Organizacija praktiškai įgyvendindama teisės aktų reikalavimus susiduria su šiais pagrindiniais iššūkiais ir pasekmėmis, kurioms lemiamą įtaką daro teisinis reglamentavimas: 1. Labai didelė dalis elektros ir elektroninės įrangos (toliau - EEI) gamintojų ir importuotojų visai nevykdo jiems LR atliekų tvarkymo įstatyme nustatytų užduočių arba jas vykdo iš dalies. Pasekmės – nesutvarkomos EEI atliekos, iškraipoma konkurencinė aplinka; 2. Aplinkos apsaugos departamentas neturi pajėgumų (nėra nustatyta efektyvios, atgrasančios, neišvengiamos atsakomybės pareigų nevykdantiems asmenims) užtikrinti pareigų vykdymo. Pasekmė – neužtikrinama atsakomybė ir pareigų vykdymas; 3. Organizacija daug lėšų skiria garantijai, kuri yra neefektyvi ir neduoda realios naudos. Pasekmė – neefektyviai naudojamos lėšos, kurios galėtų būti nukreiptos į atliekų tvarkymą. 4. Laukti ES teisės aktų pakeitimo (pvz. EEI reglamento) nėra geras sprendimas, nes kaip rodo praktika, jo laukimas ir įgyvendinimas gali užtrukti 5-10 metų, o pasekmės jau dabar. Pasekmė – mažėja verslo ir visuomenės pasitikėjimas atliekų tvarkymo sistema ir pan.	Neatsižvelgta Kaip nurodėme anksčiau, siūlomi keitimai dėl EEI apmokestinimo, naujų užduočių nustatymo ir pan. neįtraukiami į parengtus įstatymų projektus, nes šie siūlymai nesusiję su įstatymų keitimo tikslais – Reglamento (ES) 2023/1542, Reglamento (ES) 2024/1157 ir direktyvos (ES) 2024/884 įgyvendinimu. Be to, šiuo metu netikslinga keisti EEI atliekų tvarkymo teisinį reguliavimą, nes Europos Komisija suplanavusi 2026 m. III ketvirtį pateikti teisėkūros pasiūlymą keisti didesnės gamintojo atsakomybės reikalavimus ir Direktyvą 2012/19/ES dėl EEI atliekų, taip pat siūlymus ir dėl užduočių, ir dėl jų skaičiavimo metodikos. Todėl tikslinga sulaukti minėtų pasiūlymų ir tik tada inicijuoti nacionalinių teisės aktų pakeitimus.

	Siūlome, šiuo paketu keičiamuose LR atliekų tvarkymo įstatymo ir LR mokesčio už aplinkos teršimą įstatymų pakeitimuose nustatyti: 1. Kiekybines EEĮ atliekų tvarkymo užduotis, atsižvelgiant einamaisiais metais LR vidaus rinkai patiektą kiekį. Neįvykdžius kiekybinių užduočių Organizacija moka mokestį už aplinkos teršimą EEĮ atliekomis, to nepadarius Organizacijai ši mokestį moka gamintojai ir importuotojai. Taip, be didelės administracinės naštos gali būti užtikrinamas pareigų vykdymas; 2. Atsakomybę užtikrinus per mokestį už aplinkos teršimą stipriai sumažės kontrolės poreikio apimtys, nes labai sumažės pareigų nevykdančių gamintojų ir importuotojų; 3. Kiekybinių užduočių vykdymą užtikrinant per mokestį už aplinkos teršimą būtų galima stipriai sumažinti garantijos sumą, kurios Organizacijos turėtų užtikrinti kokybinių užduočių įgyvendinimą (EEĮ priėmimo vietų eksploatavimą ir pan.). 4. Nustatyti atskirą kategoriją ir skirtingas (mažesnes) užduotis visoms fotovoltinėms plokštėms, nes jų atliekų susidarymas, surinkimas ir perdirbimas labai skiriasi nuo stambios EEĮ kategorijos atliekų tvarkymo.	